

ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ

ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Методичні рекомендації до семінарських та практичних занять
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності В11 «Філологія (за спеціалізаціями)»,
спеціалізація В11.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

*Методичні рекомендації до семінарських та практичних занять
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності В11 «Філологія (за спеціалізаціями)»,
спеціалізація В11.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»*

*Затверджено на засіданні кафедри
германської філології та перекладознавства.
Протокол від 16.12.2025 № 6*

Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі : методичні рекомендації до семінарських та практичних занять для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності В11 «Філологія (за спеціалізаціями)». спеціалізація В11.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» / Є. В. Долинський, О. В. Сергєєва. Хмельницький : ХНУ, 2026. 31 с.

Укладачі: Долинський Є. В., д-р пед. наук, проф.;
Сергєєва О. В., канд. пед. наук, доц.

Відповідальний
за випуск: Долинський Є. В., д-р пед. наук, проф.

Випусковий редактор: Яремчук В. С.

Технічне редагування і верстка: Зварич Д. В.

Макетування здійснено редакційно-видавничим відділом Хмельницького національного університету (м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1). Підп. 01.05.2026. Зам. № 47є/26, електронне видання, 2026.

© ХНУ, 2026

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі» є обов'язковою освітньою компонентою загальної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності В11 «Філологія (за спеціалізаціями)», спеціалізація В11.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська».

Метою дисципліни є формування у здобувачів цілісної системи психолого-педагогічних та методичних знань щодо організації освітнього процесу у закладі вищої освіти з викладання іноземних мов та перекладу, розвиток професійних умінь і навичок здійснення викладацької діяльності.

Завдання дисципліни: формування знань про теоретичні засади педагогіки, психології і методики викладання у вищій школі; оволодіння принципами організації освітнього процесу у закладі вищої освіти під час навчання іноземних мов і перекладу; набуття умінь налагодження продуктивної взаємодії зі здобувачами вищої освіти з урахуванням їх індивідуальних та вікових особливостей; формування навичок психолого-педагогічного аналізу освітніх ситуацій та прийняття педагогічно доцільних рішень; оволодіння методикою викладання іноземних мов і перекладу у закладі вищої освіти, технологією проектування змісту навчальних занять; формувати уміння добирати ефективні методи, форми і засоби навчання; розвиток умінь застосовувати сучасні інформаційні технології у викладацькій діяльності; формування потреби у професійному саморозвитку та самовдосконаленні.

Результати навчання. Після завершення вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен уміти: аналізувати психолого-педагогічні засади організації освітнього процесу у закладі вищої освіти; визначати особливості професійної взаємодії викладача і здобувачів вищої освіти; добирати форми, методи і засоби навчання відповідно до мети та програмних результатів навчання; проектувати фрагменти навчальних занять і навчально-методичні матеріали; застосовувати цифрові технології та засоби оцінювання в освітньому процесі; здійснювати аналіз і самоаналіз педагогічних рішень у типових професійних ситуаціях

Розподіл балів за семінарські заняття і критерії оцінювання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

1 Студентський вік як етап особистісного і професійного розвитку: психологічні особливості та виклики

Мета: формування уміння аналізувати психологічні особливості студентського віку, визначати основні виклики особистісного й професійного розвитку здобувачів вищої освіти, а також чинники їхнього професійного становлення, психологічної готовності до майбутньої діяльності та способи підтримки їхнього особистісного розвитку.

Питання для обговорення

1. Студентський вік у системі вікового розвитку особистості.
2. Вікові психологічні особливості здобувачів вищої освіти.
3. Індивідуально-типологічні відмінності і їх вплив на освітній процес.
4. Структура психологічної готовності до професійної діяльності.
5. Психологічні виклики студентського віку та шляхи їх подолання.

Методичні рекомендації до вивчення теми

1. Студентський вік у системі вікового розвитку особистості.

Розглядаючи перше питання, доцільно звернути увагу на:

- вікові межі студентського періоду та його місце у періодизації розвитку особистості;
- провідні види діяльності та новоутворення цього віку;
- значення освітнього середовища для формування автономії та професійної ідентичності.

2. Вікові психологічні особливості здобувачів вищої освіти. Рекомендується:

- охарактеризувати когнітивні, емоційні та мотиваційні особливості;
- навести приклади їх прояву в освітньому процесі;
- визначити, як ці особливості впливають на навчальну діяльність.

3. Індивідуально-типологічні відмінності та їх вплив на освітній процес. Розглядаючи третє питання, доцільно звернути увагу на:

- роль темпераменту, стилю мислення, рівня саморегуляції;
- вплив цих характеристик на адаптацію до навчання.

4. Структура психологічної готовності до професійної діяльності. Рекомендується:

- охарактеризувати мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий та рефлексивний компоненти;
- проаналізувати чинники формування готовності;
- навести приклади розвитку кожного компонента в освітньому процесі.

5. Психологічні виклики студентського віку та шляхи їх подолання. Під час підготовки варто:

- визначити основні труднощі адаптації;
- охарактеризувати чинники професійної невизначеності.

Контрольні питання

1. Яке місце посідає студентський вік у системі вікового розвитку особистості?
2. Які когнітивні особливості характерні для здобувачів вищої освіти?
3. Як індивідуально-типологічні відмінності впливають на успішність навчання?
4. Які структурні компоненти входять до психологічної готовності до професійної діяльності?
5. Які основні психологічні виклики притаманні студентському віку?
6. Які педагогічні умови сприяють формуванню професійної ідентичності?
7. Які способи розвитку саморегуляції є ефективними в умовах ЗВО?

Література: [3, с. 12–45; 6, с. 34–56; 11, с. 20–50; 13, с. 15–40; 19, с. 30–60]

2 Мотивація та когнітивні стратегії навчання у вищій школі

Мета: формування уміння аналізувати мотиваційні та когнітивні чинники навчальної діяльності у закладах вищої освіти, уміння застосовувати психологічні стратегії подолання труднощів у вивченні іноземних мов, а також навички саморефлексії та ефективної навчальної саморегуляції.

Питання для обговорення

1. Психологічні основи мотивації навчальної діяльності у вищій школі.
2. Формування когнітивного та професійного мислення здобувачів.
3. Психологічні бар'єри у процесі опанування іноземних мов.
4. Когнітивні, мотиваційні та емоційні стратегії подолання навчальних труднощів.
5. Роль саморефлексії та зворотного зв'язку в підвищенні ефективності навчання.

Методичні рекомендації до вивчення теми

1. Психологічні основи мотивації навчальної діяльності. Під час підготовки слід:

- розкрити сутність внутрішньої, зовнішньої і професійної мотивації;
- проаналізувати їх вплив на ефективність навчання;
- визначити умови формування стійкої навчальної мотивації у ЗВО.

2. Формування когнітивного та професійного мислення. Необхідно:

- охарактеризувати основні види мислення (аналітичне, критичне, творче);
- визначити роль проблемного навчання, кейс-методу та проектної діяльності;
- проаналізувати способи розвитку професійного мислення здобувача вищої освіти.

3. Психологічні бар'єри у процесі опанування іноземних мов. Розглядаючи третє питання, доцільно:

- звернути увагу на основні види бар'єрів (страх помилки, тривожність, невпевненість);
- проаналізувати їх психологічні механізми;
- навести приклади їх прояву в освітньому процесі.

4. Стратегії подолання навчальних труднощів. Рекомендується:

- охарактеризувати когнітивні, мотиваційні та емоційні стратегії;
- визначити умови їх ефективного застосування;

5. Роль саморефлексії та зворотного зв'язку. Під час підготовки потрібно:

- розкрити значення рефлексії у формуванні саморегуляції;
- визначити види зворотного зв'язку;
- проаналізувати їх вплив на розвиток професійного мислення.

Контрольні питання

1. У чому полягає відмінність між внутрішньою і зовнішньою мотивацією?
2. Які чинники сприяють формуванню професійної мотивації здобувачів вищої освіти?
3. Які види когнітивного мислення є ключовими у професійній підготовці?
4. Які психологічні бар'єри найчастіше виникають під час вивчення іноземних мов?
5. Які стратегії є найбільш ефективними для подолання навчальних труднощів?
6. Яку роль відіграє саморефлексія у підвищенні якості навчання?
7. Які види зворотного зв'язку сприяють розвитку навчальної автономії?

Література: [4, с. 23–50; 10, с. 15–45; 18, с. 20–50; 13, с. 100–130; 3, с. 60–85]

3 Психологія особистості викладача. Психологічне здоров'я та профілактика професійного вигорання

Мета: формувати вміння характеризувати психологічні особливості особистості викладача, визначати професійно значущі якості та пропонувати способи профілактики професійного вигорання.

Питання для обговорення

1. Психологічна характеристика особистості викладача вищої школи.
2. Професійно-значущі якості викладача та їх роль у педагогічній діяльності.
3. Педагогічні здібності: структура, види та умови розвитку.
4. Психологічне здоров'я викладача як чинник ефективної професійної діяльності.
5. Професійне вигорання: причини, симптоми та профілактика.

Методичні рекомендації до вивчення теми

1. Психологічна характеристика особистості викладача. Під час підготовки варто:

- розкрити сутність особистості викладача як суб'єкта педагогічної діяльності;
- визначити структуру особистості (мотиваційна, когнітивна, емоційно-вольова сфери);
- проаналізувати вплив індивідуально-психологічних особливостей на стиль викладання.

2. Професійно-значущі якості викладача. Необхідно:

- охарактеризувати ключові якості (комунікативність, емпатійність, відповідальність, рефлексивність);
- визначити їх значення для ефективної взаємодії зі здобувачами освіти;
- проаналізувати роль педагогічної етики та професійної культури.

3. Педагогічні здібності. Розглядаючи третє питання, доцільно:

- визначити поняття педагогічних здібностей;
- охарактеризувати їх основні види (дидактичні, організаторські, комунікативні, перцептивні);
- проаналізувати умови їх формування та розвитку у професійній діяльності.

4. Психологічне здоров'я викладача. Рекомендується:

- розкрити сутність психологічного здоров'я та його складові;
- визначити фактори, що впливають на психологічне благополуччя викладача;

- проаналізувати значення саморегуляції та емоційної стійкості.

5. Професійне вигорання та його профілактика.

Під час підготовки потрібно:

- охарактеризувати поняття професійного вигорання та його стадії;
- визначити основні причини та симптоми (емоційне виснаження, деперсоналізація, зниження професійної ефективності);
- запропонувати методи профілактики (тайм-менеджмент, психологічна підтримка, розвиток навичок саморегуляції).

Контрольні питання

1. Які психологічні характеристики визначають особистість викладача?
2. Які професійно-значущі якості є необхідними для ефективної педагогічної діяльності?
3. У чому полягає сутність педагогічних здібностей?
4. Які види педагогічних здібностей є ключовими?
5. Що таке психологічне здоров'я викладача?
6. Які фактори впливають на його збереження?
7. Які основні симптоми професійного вигорання?
8. Які методи профілактики професійного вигорання є більш ефективними?

Література: [3, с. 120–160; 6, с. 50–120; 8, с. 200–250; 13, с. 80–140; 15, с. 40–90; 22, с. 150–210]

4 Комунікативна взаємодія в системі «викладач–здобувач»

Мета: формувати вміння пояснювати сутність і структуру комунікативної взаємодії, аналізувати стилі педагогічного спілкування та добирати способи подолання комунікативних бар'єрів.

Питання для обговорення

1. Сутність та значення комунікативної взаємодії в педагогічному процесі.
2. Структура та функції педагогічного спілкування.
3. Стилi комунікативної взаємодії викладача зі здобувачами.
4. Бар'єри педагогічного спілкування та шляхи їх подолання.
5. Роль зворотного зв'язку у взаємодії «викладач–здобувач».

Методичні рекомендації до вивчення теми

1. **Сутність та значення комунікативної взаємодії.** Розглядаючи перше питання, доцільно:

- розкрити значення суб'єкт-суб'єктного підходу у навчанні;
- проаналізувати когнітивний, емоційний та поведінковий аспекти взаємодії.

2. **Структура та функції педагогічного спілкування.** Необхідно:

- охарактеризувати структурні компоненти: комунікативний, інтерактивний, перцептивний;
- визначити функції педагогічного спілкування: інформаційну, регулятивну, мотиваційну, емоційно-підтримувальну, виховну;
- навести приклади ефективного використання кожного компонента у навчальному процесі.

3. Стилі комунікативної взаємодії. Розглядаючи перше питання, доцільно:

- описати авторитарний, демократичний та ліберальний стилі;
- проаналізувати переваги та недоліки кожного стилю;
- навести приклади комбінування стилів залежно від ситуації.

4. Бар'єри педагогічного спілкування. Рекомендується:

- визначити психологічні, мовленнєві, емоційні та соціально-рольові бар'єри;

- проаналізувати механізми їх виникнення (перцептивні спотворення, емоційні фільтри, когнітивні обмеження);

- запропонувати психологічні, комунікативні та організаційні стратегії подолання бар'єрів.

5. Роль зворотного зв'язку. Під час підготовки слід:

- розкрити значення зворотного зв'язку у формуванні саморефлексії та саморегуляції здобувачів вищої освіти;

- визначити види зворотного зв'язку: вербальний/невербальний, оперативний/відтермінований, індивідуальний/груповий;

- навести приклади ефективного застосування зворотного зв'язку у навчанні.

Контрольні питання

1. Що таке суб'єкт-суб'єктний підхід у педагогічній взаємодії?
2. Які структурні компоненти має педагогічне спілкування?
3. Які функції виконує педагогічне спілкування у навчальному процесі?
4. У чому відмінності між авторитарним, демократичним та ліберальним стилями?
5. Психологічні, мовленнєві і соціально-рольові бар'єри спілкування.
6. Які стратегії дозволяють подолати комунікативні бар'єри?
7. Роль зворотного зв'язку у підвищенні ефективності навчання.
8. Які види зворотного зв'язку найбільш ефективні у розвитку саморефлексії здобувачів вищої освіти?

Література: [1, с. 9–19; 5, с. 120–145; 7, с. 112–140; 8, с. 30–55; 15, с. 10–35]

5 Дидактика вищої школи: принципи ефективного навчання, стандарти освіти та формування академічної доброчесності

Мета: формувати вміння аналізувати принципи навчання у вищій школі, пояснювати вимоги стандартів вищої освіти та обґрунтовувати способи формування академічної доброчесності, а також розвивати навички застосування дидактичних підходів для організації ефективного освітнього процесу.

Питання для обговорення

1. Поняття, закони та принципи навчання у вищій школі.
2. Основні закономірності освітнього процесу та їх вплив на навчальні результати.
3. Стандарти вищої освіти: вимоги та реалізація у навчальному процесі.
4. Академічна доброчесність: значення, принципи та практичні аспекти.
5. Практичні методи організації ефективного навчання та формування академічної культури.

Методичні рекомендації до вивчення теми

1. Поняття, закони та принципи навчання. Під час підготовки рекомендується:

- розкрити сутність навчання у закладах вищої освіти та його відмінність від шкільного;
- охарактеризувати закони навчання (свідомості, активності, доступності, наочності та системності);
- визначити ключові принципи навчання: науковість і системність, індивідуалізація, розвиток критичного мислення, зв'язок теорії з практикою;
- навести приклади застосування законів і принципів у професійній підготовці.

2. Основні закономірності освітнього процесу. Слід:

- описати індивідуальні темпи навчання та способи їх врахування для здобувачів;
- проаналізувати взаємозв'язок знань і практичної діяльності;
- розкрити мотиваційну закономірність та роль внутрішньої і зовнішньої мотивації;
- охарактеризувати міждисциплінарні і соціальні закономірності навчання;

3. Стандарти вищої освіти. Необхідно:

- визначити функції та складові стандартів;
- проаналізувати реалізацію стандартів на прикладі спеціальності «Філологія (переклад)»;
- охарактеризувати ключові компетентності (мовна, перекладацька, культурологічна, аналітична, професійно-етична);
- навести приклади практичного застосування стандартів у навчанні здобувачів вищої освіти.

4. Академічна доброчесність. Слід:

- розкрити поняття академічної доброчесності та її значення для навчання;
- охарактеризувати основні принципи: чесність, відсутність плагіату, відповідальність, повага до роботи інших;
- навести приклади практичного застосування (наукові роботи, проекти, цитування);

– розглянути методи формування академічної доброчесності (тренінги, інтеграція у курси, зворотний зв'язок, правила поведінки).

5. Практичні методи забезпечення ефективного навчання. Рекомендується:

– охарактеризувати активні методи навчання (дискусії, кейси, групові проєкти, рольові ігри);

– описати поєднання теорії та практики (лабораторні роботи, практики, стажування);

– визначити форми індивідуальної підтримки здобувачів вищої освіти;

– розкрити роль зворотного зв'язку та самооцінювання;

– показати способи формування академічної культури через етичні норми та тренінги.

Контрольні питання

1. Які закони навчання є ключовими для ефективного освоєння знань у ЗВО?

2. Які принципи навчання сприяють розвитку критичного мислення та самостійності здобувачів вищої освіти?

3. Вплив індивідуальних темпів навчання і мотивація на освітній процес.

4. Які компоненти включають стандарти вищої освіти та як вони реалізуються у спеціальності «Філологія (переклад)»?

5. Що таке академічна доброчесність і які принципи вона передбачає?

6. Методи навчання, які сприяють ефективності навчального процесу.

7. Як поєднання теорії, практики та зворотного зв'язку формує професійні компетентності здобувачів вищої освіти?

Література: [5, с. 45–70; 7, с. 112–145; 20, с. 10–35; 24, с. 1–20; 25, с. 1–22]

6 Структура і зміст освітніх програм. Навчальні плани як інструменти реалізації компетентнісного підходу

Мета: розвиток умінь характеризувати структуру освітньої програми, співвідносити компетентності з результатами навчання та пояснювати значення навчального плану для їх досягнення.

Питання для обговорення

1. Освітня програма як нормативний документ закладу вищої освіти.

2. Структура освітньої програми: компетентності та програмні результати навчання.

3. Навчальний план як інструмент реалізації освітньої програми.

4. Компетентнісний підхід у вищій освіті та його реалізація через освітні документи.

Методичні рекомендації до вивчення теми

1. Освітня програма як нормативний документ. Під час підготовки варто:

- розкрити сутність освітньої програми та її призначення;
- визначити основні складові (мета, компетентності, результати навчання);
- проаналізувати вимоги до освітніх програм у системі вищої освіти.

2. Структура освітньої програми. Необхідно:

- охарактеризувати загальні та фахові компетентності;
- визначити сутність програмних результатів навчання;
- проаналізувати взаємозв'язок між компетентностями та результатами навчання.

3. Навчальний план. Розглядаючи третє питання, доцільно:

- визначити структуру навчального плану;
- проаналізувати розподіл освітніх компонентів і кредитів ECTS;
- оцінити роль навчального плану у досягненні програмних результатів навчання.

4. Компетентнісний підхід у вищій освіті. Під час підготовки потрібно:

- охарактеризувати сутність компетентнісного підходу;
- визначити його роль у сучасній освіті;
- проаналізувати реалізацію компетентнісного підходу через освітні програми та навчальні плани.

Контрольні питання

1. Що таке освітня програма і які її основні складові?
2. У чому полягає відмінність між компетентностями та програмними результатами навчання?
3. Яку функцію виконує навчальний план у структурі освітньої програми?
4. Як забезпечується узгодженість між результатами навчання та формами контролю?
5. У чому сутність компетентнісного підходу у вищій освіті?
6. Які критерії визначають якість освітньої програми?

Література: [3, с. 25–50; 6, с. 40–65; 8, с. 180–230; 14, с. 5–30; 19, с. 20–45]

7 Форми і методи навчання у закладах вищої освіти: можливості застосування у професійній підготовці перекладачів

Мета: формування у здобувачів уміння та навички аналізувати форми та методи навчання у закладах вищої освіти, визначати їх дидактичні можливості у професійній підготовці майбутніх перекладачів, обґрунто-

увати доцільність застосування активних і інтерактивних методів та проектувати навчальні ситуації з урахуванням специфіки перекладацької діяльності.

Питання для обговорення

1. Форми організації навчання у закладах вищої освіти та їх дидактичний потенціал.
2. Класифікація та характеристика методів навчання у ЗВО.
3. Традиційні форми і методи у системі підготовки перекладачів.
4. Активні та інтерактивні методи формування перекладацької компетентності.
5. Поєднання форм і методів навчання у професійній підготовці майбутніх перекладачів.

Методичні рекомендації до вивчення теми

1. Форми організації навчання у закладах вищої освіти та їх дидактичний потенціал

Під час підготовки доцільно звернути увагу на:

- сутність поняття «форми організації навчання» у системі вищої освіти;
- охарактеризувати лекцію (вступну, проблемну, візуалізаційну), семінар, практичне заняття та самостійну роботу здобувачів вищої освіти як форми організації навчання;
- їх роль у формуванні професійної автономії майбутнього перекладача.

2. Класифікація та характеристика методів навчання у ЗВО

Рекомендується:

- розкрити основні підходи до класифікації методів навчання (словесні, наочні, практичні, активні, інтерактивні);
- охарактеризувати їх дидактичні можливості;
- визначити критерії добору методів відповідно до мети та змісту навчання;
- проаналізувати роль зворотного зв'язку та рефлексії в освітньому процесі.

3. Традиційні форми і методи у системі підготовки перекладачів

Слід:

- охарактеризувати особливості лекцій, семінарів і практичних занять у викладанні перекладу;
- проаналізувати роль навчальної та виробничої практики у професійному становленні перекладача;
- визначити значення самостійної роботи здобувачів;
- обґрунтувати необхідність поєднання теоретичної та практичної складових у підготовці здобувачів вищої освіти.

4. Активні та інтерактивні методи формування перекладацької компетентності

Необхідно:

- розкрити сутність активних і інтерактивних методів навчання;
- проаналізувати можливості проблемного навчання, кейс-методу, проєктної технології, рольових ігор, дебатів;
- визначити їх вплив на розвиток мовної, комунікативної та міжкультурної компетентностей;
- навести приклади застосування інтерактивних технологій у підготовці перекладачів.

5. Поєднання форм і методів навчання у професійній підготовці майбутніх перекладачів

Під час підготовки варто:

- проаналізувати моделі комбінування традиційних і активних методів (лекція → семінар → практика → проєкт);
- визначити умови ефективної організації освітнього процесу;
- запропонувати приклади навчальних ситуацій, що моделюють реальну професійну діяльність перекладача;
- обґрунтувати значення інтегрованого підходу до формування професійної компетентності.

Контрольні питання

1. Які форми організації навчання застосовуються у ЗВО?
2. За якими критеріями класифікують методи навчання?
3. У чому полягає специфіка застосування традиційних форм навчання у підготовці перекладачів?
4. Яку роль відіграє навчальна та виробнича практика у професійному становленні майбутнього перекладача?
5. У чому відмінність між активними та інтерактивними методами навчання?
6. Які методи найбільш ефективні для формування перекладацької компетентності?
7. Які умови забезпечують результативне поєднання форм і методів навчання у ЗВО?

Література: [1, с. 45–70; 8, с. 10–35; 12, с. 15–50; 16, с. 20–45; 26, с. 30–60]

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1 Методи навчання у професійній підготовці здобувачів вищої освіти.

Застосування проблемного навчання, кейс-методів і проєктної технології

Мета: формування умінь аналізувати та обґрунтовано добирати методи навчання у професійній підготовці здобувачів; планувати окремі елементи занять із використанням проблемного навчання, кейс-методу та проєктної технології; обґрунтовувати вибір активних методів навчання відповідно до результатів навчання та компетентностей.

Короткі теоретичні відомості

Методи навчання у закладах вищої освіти – способи взаємодії викладача і здобувачів освіти, спрямовані на досягнення результатів навчання та формування професійних компетентностей.

У контексті компетентнісного підходу особливого значення набувають активні та інтерактивні методи навчання, зокрема:

Проблемне навчання – організація освітнього процесу через створення проблемних ситуацій, що стимулюють пізнавальну активність, критичне мислення та самостійний пошук рішень.

Кейс-метод (case study) – метод аналізу конкретних професійних ситуацій, що передбачає колективне обговорення, прийняття рішень і аргументацію позицій.

Проектна технологія – організація навчання через виконання практично зорієнтованих завдань (проєктів), спрямованих на розв’язання реальної або змодельованої професійної проблеми.

Застосування зазначених методів сприяє розвитку аналітичних умінь, комунікативної компетентності, навичок командної роботи та професійної відповідальності.

Порядок виконання роботи

Завдання 1. Аналітичне

Оберіть одну навчальну дисципліну професійної підготовки та проаналізуйте методи навчання, що в ній використовуються. Визначте, які методи переважають, оцініть їх відповідність заявленим програмним результатам навчання (ПР) і професійним компетентностям, а також запропонуйте можливості впровадження проблемного навчання, кейс-методу або проєктної технології для підвищення ефективності освітнього процесу.

Завдання 2. Розробка проблемної ситуації

На основі теми обраної дисципліни потрібно:

- сформулювати проблемне питання з теми обраної дисципліни;
- описати проблемну ситуацію;
- визначити очікувані результати навчання;
- запропонувати алгоритм роботи здобувачів вищої освіти над розв'язанням проблеми.

Завдання 3. Розробка кейсу

Розробіть навчальний кейс, пов'язаний із професійною діяльністю майбутніх фахівців: підготуйте короткий опис професійної ситуації (1–2 с.), сформулюйте запитання для її аналізу, визначте програмні результати навчання (ПР), які формуються під час роботи з кейсом, а також запропонуйте критерії оцінювання діяльності здобувачів освіти та обґрунтуйте педагогічну доцільність використання кейс-методу.

Завдання 4. Проєктна технологія

Запропонуйте приклад використання проєктної технології у викладанні обраної дисципліни: визначте тему навчального проєкту, сформулюйте мету та програмні результати навчання (ПР), які мають бути досягнуті, опишіть основні етапи реалізації проєкту та розробіть критерії оцінювання результатів проєктної діяльності здобувачів освіти.

Форма звітності: підготувати презентацію або методичну розробку (3–5 сторінок) із коротким обґрунтуванням вибору методів.

Контрольні питання

1. Які класифікації методів навчання використовуються у ЗВО?
2. У чому полягає сутність проблемного навчання?
3. Які етапи реалізації кейс-методу?
4. Чим проєктна технологія відрізняється від традиційних методів навчання?
5. Які професійні компетентності формуються під час застосування активних методів?
6. Які переваги і можливі труднощі впровадження проблемного навчання?
7. Забезпечення об'єктивності оцінювання результатів проєктної діяльності.

Література: [1, с. 45–70; 8, с. 10–35; 12, с. 50–75; 15, с. 30–55; 17, с. 20–50]

2 Цифрові освітні технології та інтеграція CAT-tools в освітній процес

Мета: формування умінь використовувати цифрові освітні технології у професійній підготовці здобувачів вищої освіти, розробляти навчальні онлайн-завдання із застосуванням інструментів штучного інтелекту та інтегрувати CAT-tools у освітній процес для досягнення програмних результатів навчання (ПР) і розвитку професійних компетентностей.

Короткі теоретичні відомості

Цифрові освітні технології (ЦОТ) – сукупність цифрових інструментів, платформ і сервісів, що використовуються для організації, підтримки та оптимізації освітнього процесу в умовах дистанційного, змішаного або традиційного навчання.

Штучний інтелект в освіті передбачає використання інтелектуальних систем для створення адаптивних навчальних завдань, автоматизованої перевірки знань, аналізу навчальних досягнень здобувачів освіти та персоналізації освітнього процесу.

CAT-tools (Computer-Assisted Translation tools) – програмні засоби комп'ютерної підтримки перекладу, які використовуються для автоматизації перекладацької діяльності, управління термінологічними базами та пам'яттю перекладу, що сприяє підвищенню ефективності і якості перекладацької роботи.

Інтеграція цифрових інструментів у освітній процес передбачає поєднання онлайн-завдань, інтерактивних вправ, тестів, навчальних проєктів і практичних кейсів, спрямованих на формування професійних компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Порядок виконання роботи

Завдання 1. Аналіз цифрових освітніх технологій

Ознайомтеся з можливостями цифрових освітніх платформ і сервісів (наприклад, Google Forms, Moodle, Quizlet, Kahoot) та проаналізуйте їх потенціал для організації навчального процесу. Визначте, які типи навчальних завдань можна створювати за допомогою цих інструментів, і оцініть їхню ефективність щодо формування програмних результатів навчання (ПР) та професійних компетентностей.

Завдання 2. Розробка онлайн-завдань із використанням AI

Розробіть 2–3 приклади навчальних онлайн-завдань із використанням інструментів штучного інтелекту. Опишіть типи завдань, їх дидактичну мету, можливості автоматичної перевірки результатів та визначте програмні результати навчання (ПР), формування яких забезпечується виконанням цих завдань.

Завдання 3. Ознайомлення з CAT-tools

Проаналізуйте функціональні можливості одного з інструментів комп'ютерної підтримки перекладу (Trados, MemoQ, Wordfast або їх безкоштовних аналогів). Визначте основні функції програми, можливості використання пам'яті перекладу та термінологічних баз, а також оцініть доцільність застосування таких інструментів у підготовці майбутніх перекладачів відповідно до програмних результатів навчання (ПР).

Завдання 4. Практичний кейс використання CAT-tools

Виконайте переклад короткого тексту із використанням обраного CAT-tool та проаналізуйте ефективність роботи інструменту. Оцініть його

можливості щодо підвищення якості перекладу, оптимізації перекладацького процесу та формування професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Завдання 5. Обговорення результатів

Обговоріть результати виконаної роботи та визначте переваги й обмеження використання цифрових освітніх технологій і CAT-tools у навчальному процесі. Запропонуйте можливі шляхи їх інтеграції у викладання навчальних дисциплін для досягнення програмних результатів навчання (ПР).

Форма звітності

Презентація або аналітичний звіт (3–5 с.), у якому представлено приклади розроблених онлайн-завдань, результати аналізу цифрових інструментів та обґрунтування можливостей інтеграції CAT-tools у освітній процес.

Контрольні питання

1. Які основні види цифрових освітніх технологій застосовуються у професійній підготовці?
2. Як штучний інтелект може покращити процес оцінювання та створення навчальних завдань?
3. Які функції виконують CAT-tools у перекладацькій практиці?
4. Як інтеграція цифрових інструментів впливає на розвиток професійних компетентностей здобувачів?
5. Які переваги і обмеження використання онлайн-завдань у навчальному процесі?
6. Як оцінити ефективність CAT-tools під час виконання практичних?
7. Які методи можна застосувати для контролю засвоєння знань у середовищі цифрових технологій?

Література: [2, с. 15–40; 7, с. 30–55; 13, с. 10–35; 16, с. 50–75; 20, с. 25–50]

3–4 Розроблення засобів контролю та критеріїв оцінювання за ECTS

Мета: розвиток умінь розробляти завдання для перевірки навчальних досягнень здобувачів вищої освіти; конструювати тестові завдання різних рівнів складності, визначати критерії оцінювання результатів навчання та застосовувати шкалу ECTS для забезпечення прозорості й об'єктивності оцінювання відповідно до програмних результатів навчання (ПР).

Короткі теоретичні відомості

Поточний і підсумковий контроль – форми оцінювання навчальних досягнень здобувачів, які дають змогу відстежувати динаміку засвоєння на-

вчального матеріалу та визначати рівень сформованості знань, умінь і компетентностей.

Тестові завдання – стандартизовані інструменти перевірки навчальних досягнень, що забезпечують об'єктивність оцінювання. Вони можуть бути закритого типу (вибір правильної відповіді), відкритого типу (коротка або розгорнута відповідь) або комбінованими.

Критеріальна система оцінювання за ECTS передбачає визначення чітких результатів навчання та встановлення зрозумілих критеріїв оцінювання, що забезпечують прозорість і об'єктивність оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Шкала ECTS (A–F) використовується для оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти та забезпечує порівнюваність результатів навчання у європейському освітньому просторі.

Порядок виконання роботи

Завдання 1. Аналіз системи контролю навчальних досягнень.

Ознайомтеся з системою поточного та підсумкового контролю однієї з навчальних дисциплін та проаналізуйте її структуру. Визначте, які види оцінювання використовуються, і оцініть їх відповідність програмним результатам навчання (ПР) та цілям освітнього процесу.

Завдання 2. Розробка тестових завдань

Розробіть 10–15 тестових завдань з обраної теми навчальної дисципліни, передбачивши різні рівні складності (базовий, середній, високий). Визначте дидактичну мету кожного завдання і програмні результати навчання (ПР), перевірка яких забезпечується за допомогою цих тестових завдань.

Завдання 3. Розробка критеріїв оцінювання

Визначте критерії оцінювання виконання розроблених тестових завдань та обґрунтуйте розподіл балів між ними. Оцініть, наскільки запропоновані критерії забезпечують об'єктивність і прозорість оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Завдання 4. Застосування шкали ECTS

Запропонуйте приклад застосування шкали ECTS для оцінювання результатів виконання розроблених завдань. Визначте відповідність між кількістю набраних балів і рівнем навчальних досягнень здобувачів освіти відповідно до шкали ECTS.

Завдання 5. Обговорення результатів

Проаналізуйте розроблену систему оцінювання та визначте її сильні сторони й можливі недоліки. Запропонуйте шляхи вдосконалення засобів контролю навчальних досягнень для більш ефективного досягнення програмних результатів навчання (ПР).

Форма звітності

Аналітичний звіт або презентація (3–5 с./слайдів), у якій представлено приклади тестових завдань, критерії їх оцінювання та обґрунтування використання шкали ECTS для оцінювання навчальних досягнень здобувачів.

Контрольні питання

1. Яка різниця між поточним та підсумковим контролем у навчальному процесі?
2. Які типи тестових завдань існують і для чого вони застосовуються?
3. Як розробити чіткі та зрозумілі критерії оцінювання результатів навчання?
4. Які переваги використання шкали ECTS у порівнянні з національними шкалами оцінювання?
5. Як забезпечити об'єктивність та прозорість оцінювання за допомогою критеріїв і шкали ECTS?
6. Які можливі проблеми при конструюванні тестових завдань і як їх уникнути?
7. Як інтегрувати результати поточного контролю у підсумкову оцінку за ECTS?

Література: [4, с. 60–85; 9, с. 15–45; 11, с. 30–55; 18, с. 10–35; 21, с. 50–75]

5 Методика навчання аудіювання та усного мовлення з використанням презентацій

Мета: формування умінь організовувати навчання аудіювання й усного мовлення, розробляти план заняття та презентаційний супровід відповідно до результатів навчання і комунікативних компетентностей.

Короткі теоретичні відомості

Методи і прийоми навчання аудіювання та усного мовлення – використання інтерактивних вправ, рольових ігор, обговорень та кейсів для розвитку комунікативних компетентностей.

Робота у PowerPoint – інструмент для візуалізації матеріалу, створення слайдів із текстом, зображеннями та мультимедійними елементами для підтримки навчального процесу.

План заняття – структурований документ, який визначає цілі, зміст, методи та форми контролю під час проведення заняття.

Порядок виконання роботи

Завдання 1. Аналіз методів навчання аудіювання та усного мовлення

Проаналізуйте методи і прийоми навчання аудіювання та усного мовлення, що використовуються у викладанні іноземних мов. Визначте їхні дидактичні можливості для розвитку комунікативної компетентності та оцініть їх відповідність програмним результатам навчання (ПР).

Завдання 2. Розробка плану навчального заняття

Оберіть тему заняття з навчальної дисципліни та розробіть його план. Визначте мету, програмні результати навчання (ПР), зміст заняття, методи навчання, форми організації роботи здобувачів освіти та способи перевірки досягнення результатів навчання.

Завдання 3. Створення мультимедійної презентації

Створіть мультимедійну презентацію (5–7 слайдів), яка супроводжуватиме проведення фрагмента заняття. Передбачте використання текстових, візуальних і мультимедійних матеріалів, що сприятимуть розвитку навичок аудіювання та усного мовлення.

Завдання 4. Презентація фрагмента заняття

Представте розроблений фрагмент заняття перед групою з використанням створеної презентації та, за можливості, аудіо- або відеоматеріалів. Продемонструйте застосування методів навчання аудіювання та усного мовлення для досягнення програмних результатів навчання (ПР).

Завдання 5. Обговорення результатів

Проаналізуйте результати виконаної роботи, визначте сильні сторони та можливі напрями вдосконалення розробленого заняття. Обґрунтуйте доцільність використання мультимедійних презентацій та інтерактивних методів для розвитку комунікативних компетентностей здобувачів освіти.

Форма звітності

Презентація та план заняття, у якому прописані цілі заняття: навчальна, практична, розвивальна та виховна; структура заняття та використання необхідного обладнання для проведення заняття

Практична – формування та закріплення практичних умінь і навичок застосування теоретичних знань у конкретних ситуаціях, виконання практичних завдань, розв’язання професійно орієнтованих задач.

Навчальна (освітня) – поглиблення, конкретизація та систематизація знань, засвоєних під час лекційних занять і в процесі самостійної підготовки; формування цілісного уявлення про тему заняття.

Розвивальна – розвиток логічного та критичного мислення здобувачів, формування вмінь аналізувати факти, явища та проблеми, працювати з різними джерелами інформації, робити обґрунтовані висновки.

Виховна – виховання культури мислення та спілкування, відповідальності, толерантності, формування інтересу до навчальної дисципліни та майбутнього фаху, розвиток прагнення до самовдосконалення і дотримання здорового способу життя.

Контрольні питання

1. Які методи та прийоми навчання аудіювання і усного мовлення є найбільш ефективними?
2. Як структуровано розробити план заняття для фахової дисципліни?
3. Які принципи створення ефективної презентації у PowerPoint для підтримки навчання?

4. Як інтегрувати аудіо- та відеоматеріали для розвитку комунікативних компетентностей?

5. Які критерії оцінювання фрагменту заняття можна використати для аналізу ефективності навчання?

6. Як оцінити взаємодію здобувачів вищої освіти і активність під час практичної частини заняття?

Література: [5, с. 20–45; 6, с. 40–65; 10, с. 15–40; 14, с. 5–30; 19, с. 20–45]

6 Методика навчання читання та писемного мовлення з використанням презентацій

Мета: формування умінь організовувати навчання читання та писемного мовлення у професійній підготовці здобувачів освіти; розробляти план навчального заняття та створювати мультимедійну презентацію для супроводу освітнього процесу.

Короткі теоретичні відомості

Методи і прийоми навчання читання – робота з текстами різного типу, скімінг і сканування (ознайомлювальне читання, переглядове читання), аналіз текстової інформації, розвиток критичного мислення.

Методи і прийоми навчання писемного мовлення – написання коротких текстів, есе, звітів, робота над граматичною та лексичною точністю, редагування та самоконтроль.

Робота у PowerPoint – використання презентацій для структуризації матеріалу, наочності завдань та візуальної підтримки заняття.

План заняття – включає навчальні цілі, зміст, методи роботи, форми контролю та завдання для розвитку читання та письма.

Порядок виконання роботи

Завдання 1. Аналіз методів навчання читання і писемного мовлення

Проаналізуйте основні методи і прийоми навчання читання та писемного мовлення, що застосовуються у викладанні іноземних мов. Оцініть їхні дидактичні можливості для формування комунікативної компетентності та визначте їх відповідність програмним результатам навчання (ПР).

Завдання 2. Розробка плану навчального заняття. Оберіть тему заняття з дисципліни та розробіть його план. Визначте мету заняття, програмні результати навчання (ПР), зміст навчального матеріалу, методи навчання, форми організації роботи здобувачів освіти та завдання, спрямовані на розвиток навичок читання і писемного мовлення.

Завдання 3. Створення мультимедійної презентації

Створіть мультимедійну презентацію (5–7 слайдів), яка супроводжуватиме проведення фрагмента заняття. Передбачте використання текстових матеріалів, прикладів завдань для читання та письма, а також візуальних елементів, що сприятимуть кращому сприйняттю навчального матеріалу.

Завдання 4. Презентація фрагмента заняття

Представте розроблений фрагмент заняття перед групою з використанням створеної презентації. Продемонструйте приклади завдань для розвитку навичок читання та писемного мовлення та поясніть, як вони сприяють досягненню програмних результатів навчання (ПР).

Завдання 5. Обговорення результатів

Проаналізуйте результати виконаної роботи, визначте сильні сторони та можливі напрями вдосконалення запропонованого заняття. Обґрунтуйте доцільність використання мультимедійних презентацій і методів навчання читання і письма у формуванні комунікативних компетентностей здобувачів.

Форма звітності

Презентація та план заняття, у якому прописані цілі заняття: навчальна, практична, розвивальна та виховна; структура заняття та використання необхідного обладнання для проведення заняття

Практична – формування та закріплення практичних умінь і навичок застосування теоретичних знань у конкретних ситуаціях, виконання практичних завдань, розв’язання професійно орієнтованих задач.

Навчальна (освітня) – поглиблення, конкретизація та систематизація знань, засвоєних під час лекційних занять і в процесі самостійної підготовки; формування цілісного уявлення про тему заняття.

Розвивальна – розвиток логічного та критичного мислення здобувачів, формування вмінь аналізувати факти, явища та проблеми, працювати з різними джерелами інформації, робити обґрунтовані висновки.

Виховна – виховання культури мислення та спілкування, відповідальності, толерантності, формування інтересу до навчальної дисципліни та майбутнього фаху, розвиток прагнення до самовдосконалення і дотримання здорового способу життя.

Контрольні питання

1. Які методи навчання читання є найбільш ефективними для розвитку професійних компетентностей?
2. Як організувати навчання писемного мовлення, щоб розвивати як граматику, так і комунікативні навички?
3. Як структурувати план заняття для фахової дисципліни з урахуванням інтеграції читання та письма?
4. Які принципи створення презентації у PowerPoint для підтримки розвитку навичок читання та письма?

5. Які критерії оцінювання фрагменту заняття можна застосувати для аналізу ефективності навчання?

6. Як оцінити активність здобувачів вищої освіти і їхню участь у практичних вправах на заняттях читання та письма?

Література: [3, с. 20–50; 5, с. 30–60; 6, с. 45–70; 10, с. 15–35; 14, с. 10–40]

7 Методика навчання письмового перекладу з англійської мови на українську і навпаки

Мета: формування умінь здійснювати письмовий переклад з англійської мови на українську і навпаки; розвиток навичок аналізу тексту та добору мовних засобів для адекватної передачі змісту.

Короткі теоретичні відомості

1. Навчання письмового перекладу передбачає три етапи: аналіз (підготовчий) тексту оригіналу, створення тексту перекладу та його редагування.

Підготовчий етап – активне освоєння різноманітних типів текстів мови перекладу; вміння аналізувати тексти та самостійно породжувати свої.

Основний етап – доперекладацький аналіз, аналітичний варіативний пошук.

Етап редагування – аналіз та редагування результатів перекладу.

2. Методи навчання: робота з лексикою та граматикою, аналіз текстів, використання словників (включно з електронними), комплексний метод (підготовчий, основний, тренінговий етапи).

3. Важливими складниками перекладацької компетентності є вміння застосовувати лексичні, граматичні, фразеологічні та стилістичні трансформації, обирати адекватну стратегію перекладу, прогнозувати можливі труднощі перекладу та здійснювати редагування тексту перекладу.

Порядок виконання роботи

Завдання. Підготувати вправи для етапів навчання письмового перекладу

Етап – підготовчий: на цьому етапі з метою розвитку механізму імовірнісного прогнозування пропонується давати здобувачам освіти **вправи на одномовну антиципацію** (прогнозування) елементів, видалених із фрагментів ТО. З метою закріплення предметних знань і попереднього знайомства з термінами (наприклад, у сфері економіки, юриспруденції, техніки тощо) здобувачі повинні знаходити еквіваленти у рідній мові і складати словник. На цьому етапі можна використовувати такі **вправи:**

- 1) на засвоєння предметних знань;
- 2) на попереднє знайомство з термінологією.

Основний етап. На цьому етапі у здобувачів формують навички аналізу тексту оригіналу і використовують такі завдання:

- 1) ознайомтеся з текстом оригіналу англійською або українською мовою та здійсніть його перекладацький аналіз;
- 2) визначте тему, жанр і стиль тексту, проаналізуйте його лексичні, граматичні та стилістичні особливості, а також можливі труднощі перекладу;
- 3) на основі проведеного аналізу визначте перекладацьку стратегію та підберіть необхідні лексичні, граматичні й стилістичні трансформації.

За потреби використайте довідкові джерела, словники та електронні ресурси для уточнення значень і термінології.

Для створення тексту перекладу можна використовувати такі завдання:

- 1) виконайте письмовий переклад тексту, дотримуючись норм мови перекладу та застосовуючи відповідні перекладацькі трансформації;
- 2) забезпечте змістову точність, стилістичну адекватність і логічну цілісність тексту перекладу.

Етап редагування перекладу. На цьому етапі здобувачам пропонують такі завдання: здійсніть редагування створеного тексту перекладу; перевірте орфографію, пунктуацію, граматичну правильність, стилістичну відповідність і точність передачі змісту тексту оригіналу.

Аналіз результатів перекладу. Проаналізуйте виконану роботу, визначте використані перекладацькі трансформації та труднощі, що виникли під час перекладу. Обґрунтуйте вибір перекладацьких рішень та оцініть їхню ефективність для досягнення програмних результатів навчання (ПР).

Форма звітності

Підготуйте «Пораду-алгоритм» здобувачу, як здійснювати письмовий переклад тексту та комплекс вправ щодо використаних перекладацьких стратегій, трансформацій при здійсненні письмового перекладу.

Контрольні питання

1. Які фази письмового перекладу та їх значення?
2. Які методи навчання письмового перекладу застосовуються у сучасній практиці?
3. Як проводиться підготовчий та аналітичний етапи перекладу?
4. Які навички необхідні для адекватного письмового перекладу?
5. Як здійснюється вибір стратегії перекладу та прогнозування можливих труднощів?
6. Які вправи ефективні для розвитку компетентності у письмовому перекладі?

Література: [7, с. 30–60; 12, с. 20–50; 15, с. 10–35; 17, с. 25–55; 20, с. 50–75]

8 Методика навчання усного перекладу з англійської мови на українську та з української мови на англійську

Мета: розвиток умінь навчати виконувати усний переклад у двох напрямках, сприймати інформацію на слух і передавати її зміст відповідно до норм англійської та української мов.

Короткі теоретичні відомості

1. Види усного перекладу:

- послідовний (абзацно-фразовий та повний), односторонній та двосторонній;
- переклад з аркуша (читання та відтворення тексту);
- синхронний переклад.

2. Навички, необхідні для здійснення усного перекладу:

- аудіювання, переключення між мовами, синхронізація слухання та мовлення;
- лексичні та граматичні навички;
- прогнозування змісту та контекстуальна догадка;
- мнемічні навички, синхронізація кількох видів діяльності.

3. Вправи для розвитку навичок:

- повторення тексту на слух;
- диктант із прецизійною інформацією;
- переклад з аркуша;
- тренування швидкості мовлення та дикції;
- переклад у парах, рольові ігри, багатомовні вправи;
- лексико-синтаксичні трансформації, ритміко-інтонаційне оформлення.

Порядок виконання роботи

Завдання. Підготувати вправи для навчання усного перекладу здобувачів освіти з опорою на рекомендації.

Рекомендації щодо використання вправ для навчання усного перекладу для:

1) розвитку вміння утримувати в пам'яті смисл тексту оригіналу доки він не буде перекладений, формується у спеціальних вправах: повторення на слух; пофразовий переклад; максимально точно відтворення фрагмента тексту спочатку рідною, а потім іноземною мовами.

Рекомендуються також вправи таких типів:

- викладач зачитує, а здобувачі відтворюють по пам'яті уривки текстів;
- те ж саме, але тексти містять прецизійні слова;
- переклад з повтореннями: здобувач 1, прочитавши вголос перше речення, перекладає його; здобувач 2 повторює відібраний викладачем ва-

ріант; здобувач 3 повторює переклад першого речення і перекладає друге речення тощо; останній здобувач робить переклад усієї вправи;

2) розвитку вміння утримувати інформацію в механічній пам'яті можуть застосовуватися такі вправи:

- викладач зачитує, а здобувачі відтворюють по пам'яті низку слів, серед яких можуть бути і незнайомі;

- диктант-переклад (у тому числі на прецизійну інформацію) тощо;

3) розвитку мнемічних та інших якостей, необхідних для синхронного перекладу практикується одночасне слухання одного тексту і промовляння вголос іншого;

4) розвитку навичок та умінь пошуку і прийняття перекладацьких рішень, зокрема, вміння розв'язання нестереотипних лексико-фразеологічних та інших проблем, формуються (крім вправ на комплексний розвиток умінь здійснювати відповідний вид усного перекладу) у вправах на переклад з аркуша, оскільки наявність зорової опори на ТО полегшує аналіз чинників, які впливають на прийняття згаданих рішень;

5) формування навички переключення з мови на мову є особливо актуальною для двостороннього перекладу, а вправи на її формуванні включають:

- читання викладачем слів, словосполучень і фраз, які здобувачі відтворюють по пам'яті почергово рідною та іноземною мовами і які можуть бути пов'язаними одна з одною або ні;

- спеціально підготовлені тексти, де репліки одного співрозмовника даються рідною мовою, а другого – іноземною або навпаки. Такі вправи зазвичай проводяться в парах з вибіркоким контролем з боку викладача;

6) для формування гнучкості мислення в умовах двомовності рекомендуються вправи:

- на переклад числівників;

- на утворення асоціацій (наприклад: «слово/сполучення» «Державний секретар» – «State Secretary»), «скорочення – скорочення» («ООН» – «UN»), «позначення – слово/сполучення» («зростати, збільшувати, нарощувати»);

7) для навичок лексико-синтаксичного варіювання говоріння у поєднанні із застосуванням ритміко-інтонаційних та інших просодичних засобів формуються у вправах:

- на лексико-синтаксичні трансформації;

- ритміко-інтонаційне оформлення висловлювання;

8) для формування навичок лексико-синтаксичних конверсій застосовуються вправи, де здобувачі здійснюють лексичні трансформації на рівнях слова:

- замініть виділені у тексті слова синонімами і перекладіть;

- передайте значення виділених у тексті слів описовим перекладом (тощо), словосполучень (скорочення та видалення семантичних компонентів, наприклад, «здійснювати роботу» – працювати); речення (спрощення семантико-синтаксичної організації речень), наприклад, «Генеральна асамблея виконує функції головного дорадчого органу ООН» – «Генеральна асамблея є головним дорадчим органом ООН») тощо.

Форма звітності

1. Розробити фрагмент уроку для розвитку вміння утримувати інформацію в механічній пам'яті.
2. Скласти картотеку вправ для розвитку навичок та умінь пошуку і прийняття перекладацьких рішень.

Контрольні питання

1. Які основні види усного перекладу та їх відмінності?
2. Які етапи усного перекладу відрізняються від письмового?
3. Які ключові навички необхідні для ефективного усного перекладу?
4. Як формуються навички переключення між мовами та синхронізації аудіювання й мовлення?
5. Які вправи рекомендуються для розвитку дикції, темпу мовлення та запам'ятовування?
6. Як адаптувати переклад у випадках неповного розуміння тексту оригіналу?
7. Які методи тренування психологічної стійкості перекладача?

Література: [8, с. 25–55; 9, с. 30–60; 11, с. 20–50; 13, с. 40–70; 19, с. 15–45]

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко В. О. Організація навчальної та виробничої практики студентів-перекладачів. Київ : Наукова думка, 2019. 160 с.
2. Бордюк Л. В. Переклад як міжкультурна комунікація: англійська ↔ українська мови : навч. посіб. / Л. В. Бордюк. Львів : вид-во Львівської політехніки, 2019. 136 с. ISBN 978-966-941-263-8.
3. Власова О. І. Психологія вищої школи : підруч. для студентів ВНЗ. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Київ. ун-т, 2015. 405 с.
4. Грищенко Л. М. Психологічні стратегії подолання навчальних труднощів : навч.-метод. посіб. Харків : Основа, 2020. 288 с.
5. Єнчева Г. Г., Сітко А. В., Буданова Л. Г. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Нова Книга, 2019. 180 с. ISBN 978-966-382-955-5.
6. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність : підручник. Київ : Освіта, 2017. 422 с.
7. Ковальчук Т. В. Психологічні аспекти формування професійної готовності студентів. Львів : вид-во ЛНУ, 2021. 210 с.
8. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : підручник. Київ : Знання, 2018. 486 с.
9. Кузнєцова, Л. М. Методика викладання у вищій школі. Київ : Академвидав, 2020. 288 с.
10. Логінова І. П., Кучеренко Н. В. Мотивація та когнітивні стратегії у навчальній діяльності студентів : навч. посіб. Київ : ВД «Освіта», 2020. 304 с.
11. Лук'яненко О. В. Психологія студентського віку: розвиток особистості та професійна готовність. Київ : Наукова думка, 2020. 260 с.
12. Майорова О. М. Активні та інтерактивні методи навчання у підготовці спеціалістів перекладознавства. Київ : ВД «Освіта», 2018. 200 с.
13. Максименко С. Д. Психологія особистості : підручник. Київ : КММ, 2016. 520 с.
14. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2016. 448 с.
15. Пов'якель Н. І. Психологія педагогічного спілкування : навч. посіб. Київ : Освіта України, 2017. 240 с.
16. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : навч.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2016. 192 с.
17. Пометун О. І. Сучасні підходи до оцінювання навчальних досягнень студентів : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2021. 256 с.
18. Пришляк О. Ю. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: теоретичний контекст : монографія / за наук. ред. В. П. Кравця. Тернопіль, 2021. 240 с.
19. Романенко Т. С. Мотивація та емоційне регулювання в навчальній діяльності студентів : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2019. 256 с.
20. Савицька М. Л. Психологічна готовність до професійної діяльності. Київ : ВД «Освіта», 2019. 280 с.

21. Савченко О. Я. Дидактика сучасної освіти : навч. посіб. Київ : Богдан, 2019. 320 с.
22. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2018. 472 с.
23. Сергєєва О. В. Методика викладання перекладу у вищій школі : метод. вказівки. Хмельницький : Хмельницький нац. ун-т, 2018. 60 с.
24. Сергєєва О. В., Сергєєв Є. В. Основні принципи викладання фахових дисциплін при професійній підготовці перекладачів. Хмельницький : Хмельницький нац. ун-т, 2022. 34 с.
25. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 035 «Філологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : затв. наказом Міністерства освіти і науки України. Київ : МОН України.
26. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 035 «Філологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : затв. наказом Міністерства освіти і науки України. Київ : МОН України.
27. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності. Підручник для студентів вищих закладів освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця : Нова книга, 2013. С. 368.
28. Шевчук С. С. Психологія спілкування : навч. посіб. / С. С. Шевчук. Київ : Алерта, 2019. 256 с.
29. Biggs J., Tang C. Teaching for Quality Learning at University. London : Open University Press, 2018. 400 p.

ЗМІСТ

Вступ	3
Семінарські заняття	
1 Студентський вік як етап особистісного і професійного розвитку: психологічні особливості та виклики.	4
2 Мотивація та когнітивні стратегії навчання у вищій школі	5
3 Психологія особистості викладача. Психологічне здоров'я та профілактика професійного вигорання	6
4 Комунікативна взаємодія в системі «викладач–здобувач»	8
5 Дидактика вищої школи: принципи ефективного навчання, стандарти освіти та формування академічної доброчесності.....	9
6 Структура і зміст освітніх програм: практичний аналіз. Навчальні плани та силабуси як інструменти реалізації компетентнісного підходу	11
7 Форми та методи навчання у закладах вищої освіти: можливості застосування у професійній підготовці перекладачів	12
Практичні заняття	
1 Методи навчання у професійній підготовці здобувачів вищої освіти. Застосування проблемного навчання, кейс-методів і проєктної технології	15
2 Цифрові освітні технології та інтеграція CAT-tools у освітній процес	16
3–4 Розроблення засобів контролю та критеріїв оцінювання за ECTS	18
5 Методика навчання аудіювання та усного мовлення з використанням презентацій	20
6 Методика навчання читання та писемного мовлення з використанням презентацій	22
7 Методика навчання письмового перекладу з англійської мови на українську і навпаки.....	24
8 Методика навчання усного перекладу з англійської мови на українську та з української мови на англійську	26
Література	29